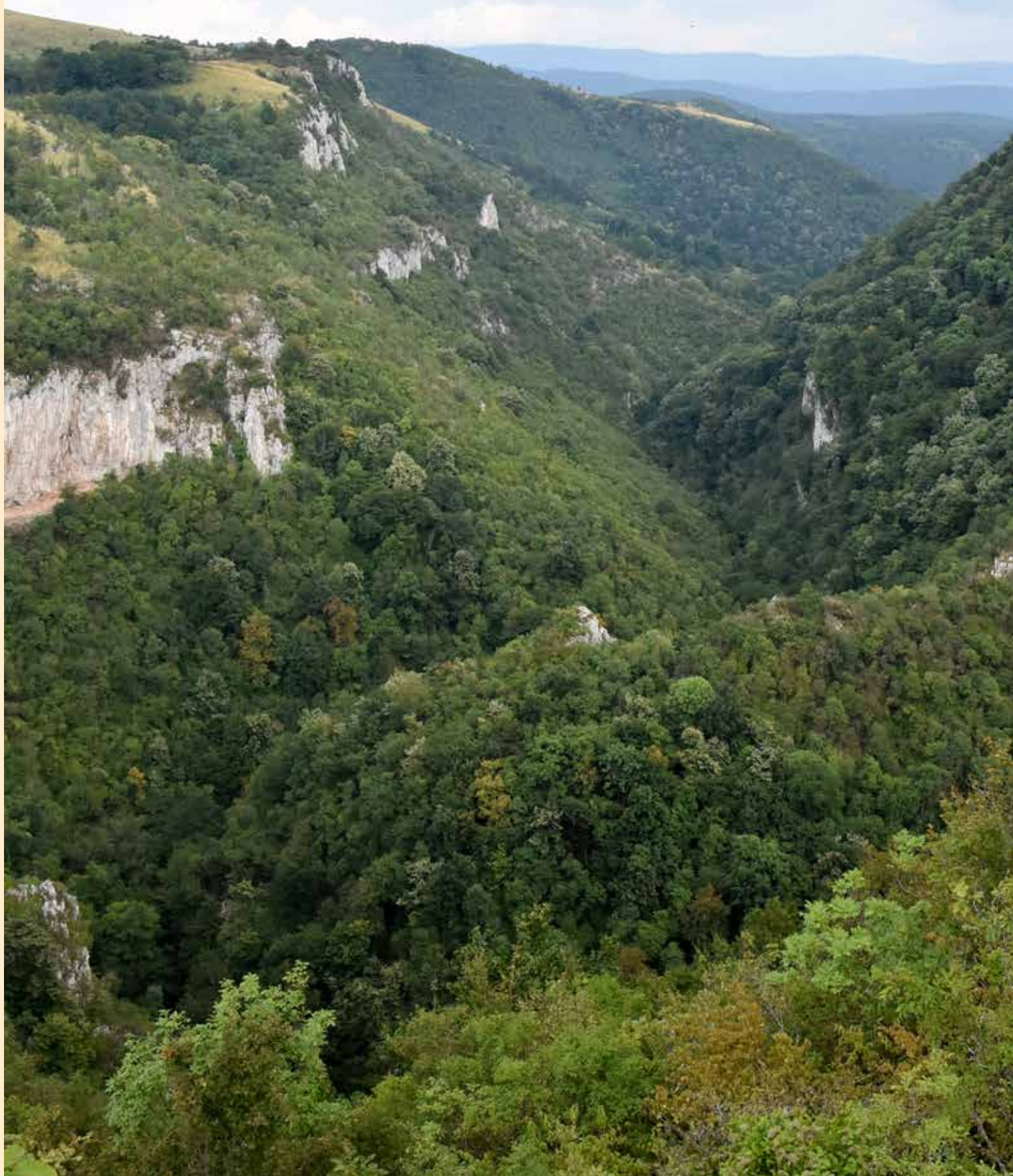

Kanjon rijeke Karaša, pogled s karaševske tvrđave!

Godina: XXVI Broj: 168. Kolovoz 2019. / Anul: XXVI Nr.: 168 August 2019

DVOJEZIČNO GLASILO HRVATA U RUMUNJSKOJ
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

STR. / PAG. 3

SKUPŠTINA ODBORA HSK...

STR. / PAG. 4-5

NOGOMETNI TURNIR ZHR...

STR. / PAG. 15

DRŽAVNA MATURA 2019...

KIRVAJ U KARAŠEVU

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u petak 27.09.2019, u 15.30 sati. Gledajte nas!

REDACȚIA:
COD ISSN 1841-9925

Redactor șef:
Ivan DOBRA

Redactori:
Lina TINCUL; Daniel LUCACELA; Maria GIURCHIȚA

Colaboratori:
Maria LAȚCHICI; Pr. Davor LUCACELA; Petru MILOȘ

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Uniunea Croaților din România
327065 Carașova 22, jud. Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

UREDNIŠTVO:
ISSN KOD 1841-9925

Glavni urednik:
Ivan DOBRA

Urednici:
Lina TINKUL; Daniel LUKAČELA; Marija ĐURKIĆA

Vanjski suradnici:
Marija LACKIĆ; Vič. Davor Lukačela;
Petar Miloš

Tehnoredaktor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj
327065 Carașova 22, Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

www.zhr-ucr.ro

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u četvrtak 26.09.2019, od 11.00 sati (prije podne). Svaka emisija pokušava obuhvatiti ono što je značajno u povijesti i životu hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, naše tradicije, običaje i najvažnije događaje iz karaševske zajednice. Gledajte nas!

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Ričice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

U OVOM BROJU DONOSIMO / ÎN ACEST NUMĂR:

SKUPŠTINA SREDIŠNJEG ODBORA HSK	STR. 3
NOGOMETNI TURNIR ZHR	STR. 4-5
MEĐUNARODNI MOLITVENI	
SUSRET MLADIH	STR. 6-7
GRAIUL BĂNĂȚEAN,	
IABALCEA ȘI IABALCENII	STR. 8-10
NA KAMPU UČENJA HRVATSKOG JEZIKA	STR. 11
SILO NA OGNJIŠTU U POSUŠJU	STR. 12
U SREDNJOVJEKOVNOM GRADU SIGHIȘOARI	STR. 13
VELIKA GOSPA I KIRVAJ U KARAŠEVU	STR. 14
DRŽAVNA MATURA 2019	STR. 15

DRŽAVNA MATURA 2019

Preko 136.000 kandidata prijavilo se na ispit državne mature iliti Bacalaureata u ovogodišnjem ljetnom roku, od kojih 1.800 u Karaš-severinskoj županiji.

Tek 86.794 kandidata koji su se prijavili na ispit iz državne mature u ljetnom roku 2019. godine, položili su ispit, pokazuju službeni podaci Ministarstva obrazovanja.

Na temelju broja učenika upisanih na ispit, postotak promoviranih bio je 63,78%. To je najniži zabilježeni postotak u posljednjih 5 godina. Od 136.087 kandidata iz svih promocija (116.316 kandidata iz trenutne promocije, odnosno 19.771 kandidat iz prethodnih promocija), 86.794 je bilo iznad prosjeka 6, kako to predviđa metodologija. Konačna stopa prolaznosti (nakon rješavanja žalbi), apsolutna srednjoškolskog obrazovanja u promociji 2018.-2019., koji su održali ispite za polaganje državne mature u roku od lipnja do srpnja 2019. godine iznosi 75,5%.

Najveći postotak prolaznosti je u županiji Cluj, gdje je 80,71% maturanata položilo ispit. Visoki postoci bili su i u Sibiuu - 74,54% i Bukureštu - 72,84%. Najniži postoci prolaznosti bili su u županiji Ilfov -38,44% i u županiji Giurgiu 47,33%.

Prema podacima Ministarstva obrazovanja a u skladu s informacijama Nacionalnog centra za evaluaciju i ispitivanje, ove godine u županiji Karaš-severin procent prolaznosti bio je 61,90% , što označuje porast za 2% u odnosu na prošlu godinu.

Od glavnog školskog inspektora županije Karaš-Severin, Marius Cornici, saznajemo da preko 400 učenika iz županije Karaš-Severin podnijelo je

žalbe te da ima čak 127 prosječnih ocjena između 5 i 6, mnoga s općim prosjekom između 5,85 i 6.

Jedina obrazovna ustanova u Karaš-severinskoj županiji koja je postigla 100% promotivni postotak je teološka gimnazija iz Ričice, koja dostiže ovu zavidnu performansu već 6 godina za redom.

Na suprotnom polu, Tehnološka srednja škola Sf. Dimitrie iz Teregoeve, Tehnološka srednja škola iz Bokše i Tehnološka škola Konstantin Lucaci iz Berzoviae registrirali su promotivni postotak od 0%.

Što se tiče Dvojezične gimnazije u Karaševu, od ukupno 11 apsolutenata koji su izašli na ovogodišnji ljetni rok ispita državne mature s kraja lipnja i početka srpnja, samo su 6 apsolutenata, nakon objave privremenih rezultata, dobila prolaznu ocjenu na svim ispitnim predmetima. Za sve ostale je ispit ispao pretežak, pokazujući im se da nema prolaza bez mukotrpnog učenja. Najveća prolazna prosječna ocjena u spomenutoj gimnaziji bila je 8,62, a najmanja 6,32.

Spomenimo da je minimalna prolazna ocjena za svaki predmet 5, a krajnji prosjek za polaganje ispita je minimalno 6.

Na svu sreću, krajem kolovoza slijedi jesenski rok državne mature i još jedna šansa svih učenika za uspješno polaganje ispita, čak i za one koji su ostavili polaganje državne mature za neke bolje dane.

Daniel Lucacela

VELIKA GOSPA I KIRVAJ U KARAŠEVU

Naš veliki kršćanski blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo, koji se obilježava kao državni blagdan, u većini zemalja svijeta, slavi se 15. Kolovoza.

Milijuni vjernika tog dana hodočaste u marijanska svetišta, Majci Božjoj, Bogorodici, djevici, bezgrešno začetoj te dušom i tijelom uznesenoj na nebo sa

Sveta misa, koju je s početkom od 12,00 predvodio vlč. Mikola Lauš u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, zaštitnice sela i župe iz Karaševa. Uz karaševskog župnika i velikog broja svećenika, misno slavlje je bilo dodatno uveličano prisustvom mnogobrojnih vjernika, kako domaćih tako i onih pristiglih iz drugih krajeva, jer svi smataju da je ovo poseban dan, molitve koje se na ovaj dan upućuju imaju poseban značaj.

Veoma veselo je bilo na tradicionalnom pučkom veselju u centru Karaševa, a dobra atmosfera i sveopće slavlje trajalo je do rane jutarnje sate. Na otvorenoj sceni Zajedništva Hrvata nastupila je formacija Zorana Birte i održavala je dobru atmosferu do kasne jutarnje sate. Plesali su i mladi i stari, svi

svojim uskrsnulim sinom Isusom.. Gospa je naša zagovornica na nebu za naše vremenite potrebe na zemlji. Stoga i ne čudi da je upravo ime Marija jedno od najpopularnijih na svijetu, sa svim izvedenicama ovog imena: Marija, Mare, Mirjana itd.

Svi znamo obližnja nam marijanska svetišta, Mariju Radnu, Mariju Čiklovsku, Međugorje, Mariju Bistricu, Lourdes u Francuskoj, Fatimu u Portugalu, Czestochowu u Poljskoj. Hvala Bogu, dosta nas je posjetilo i posjećuje ova marijanska svetišta, u kojima se toliko molitava uslišuje i toliko se ljudi iznova vraća da bi zahvalilo na uslišanim molitvama.

Upravo je na dan velikih hodočašća u marijanska svetišta, na dan kada katolička crkva slavi svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo, Karaševo, najstarije i najveće mjesto Hrvata u Rumunjskoj, proslavilo svoj tradicionalni kirvaj, jedan od najvećih u Karaš-severinskoj županiji. U zajedničkom mentalitetu mještana, pored drugih značaja, kirvaj ima neobišnu draž i najvažniji je dan u godini te pretpostavlja pokazati sebe, svoju kuću i svoje selo u najboljem svjetlu, a stanovnici Karaševa su se i ove godine pridržavali svojih načela. Međutim, središnji događaj karaševskog kirvaja, slično kao i proteklih godina, bila je

su se dobro zabavljali, a dobro raspoloženje i veselje vladalo je i na prepunim obližnjim terasama gdje se je tražilo mjesto više.

Troškove za muzičku formaciju pokrilo je Zajedništvo Hrvata, a uopće je poznato da naša organizacija već godinama pokriva troškove za muziku na kirvajima u svim karaševskim mjestima.

Maria Lațchici

SKUPŠTINA SREDIŠNJEG ODBORA HSK

Ovogodišnja skupština Središnjeg odbora Hrvatskog svjetskog kongresa, neprofitne i nestranačke organizacije koja okuplja Hrvate diljem svijeta, održana je od 26. do 28. srpnja u Mostaru.

Uz predstavnike Hrvata diljem svijeta, zastupnike nacionalnih kongresa i udruga iz više zemalja, na godišnjoj skupštini HSK u Mostaru sudjelovali su predstavnici vlasti iz Hrvatske te predsjednik Hrvatskog narodnog sabora BiH Dragana Čovića. Hrvatsku zajednicu u Rumunjskoj predstavljao je na zasjedanju u Mostaru Slobodan Gera, u svojstvu predsjednika ZHR, prof. Đuređ Jankov u svojstvu generalnog tajnika ZHR te potpredsjednici organizacije Ivan Frana i Petar Lugožan. Uz podnošenje godišnjih izvješća predsjednika Vinka Sablje te glavnog

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas, koji je bio izaslanik premijera Andreja Plenkovića u Mostaru, pozvao je na zajedništvo domovinske i iseljene Hrvatske i Hrvata te najavio potporu više projekata tijekom 2020. godine upravo kako bi se Hrvati bolje povezivali s domovinom i međusobno. "Ovaj skup i vaš dolazak u Mostar jasna je i snažna poruka pune potpore sunarodnjacima koji žive u BiH i potvrda da su neraskidive veze hrvatskog naroda ma gdje živio" - rekao je Milas.

Predsjednik Hrvatskog narodnog sabora BiH Dragan Čović podržao je rad HSK-a i upozorio da je za Hrvate u BiH ključno izmijeniti izborni zakon. "Što se tiče Hrvata BiH, mi se ovdje pokušavamo očuvati, a ja sam siguran da ćemo se i očuvati, kao potpuno jednakopravan, konstitutivan narod na čitavom prostoru BiH" - rekao je. Na otvaranju zasjedanja sudjelovao je i novoimenovani veleposlanik Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini Ivan Sabolić.

HSK je sa svoje godišnje skupštine u Mostaru zatražio, između ostalog, da se dijaspori zajamči šest mjesta u Saboru, gdje bi hrvatsko iseljeničtvo predstavljao po jedan predstavnik hrvatskih zajednica iz Australije, Južne Amerike, SAD-a i Kanade dok bi se iz Europe u saboru birala dva zastupnika. Također, tijekom godišnje skupštine organiziran je posjet Međugorju, Franjevačkom samostanu u Širokom Brijegu te Parku prirode Blidinje i Franjevačkom samostanu u Masnoj Luci.

Mostar je grad u Bosni i Hercegovini. Kroz središte grada se proteže kanjon Neretve, zbog čega je Mostar poznat kao "grad na rijeci Neretvi". Kulturno je i gospodarsko središte Hercegovine, a ujedno i najveći grad u Hercegovini. Mostar je upravno sjedište Hercegovačko-neretvanske županije, nalazi se na jugu Bosne i Hercegovine, u središnjem dijelu Hercegovine te je sveučilišno, kulturno, gospodarsko i političko središte Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Tijekom rata 1992.-1995. Mostar je bio poprište ratnih sukoba i teško je nastradao. Važno je istaknuti da je Mostar bio najrazrušeniji grad u ratu u Bosni i Hercegovini, a srušene su brojne znamenitosti Mostara.

Ivan Dobra

tajnika Igora Lackovića, razgovaralo se o izmjenama Statuta te donijelo izvješće o pripremama za pete po redu Hrvatske svjetske igre koje će se održati od 21. do 25. srpnja iduće godine u Zagrebu. Predsjednik ZHR-a je podnio izvješće o radu naše organizacije i o problemima s kojima se suočava hrvatska zajednica u Rumunjskoj te dogovorio daljnju suradnju i nove projekte za budućnost.

NOGOMETNI TURNIR ZHR

U četvrtak 15. kolovoza i u petak 16. kolovoza održana je na stadionu u Karaševu treća edicija seniorskog nogometnog turnira na kojemu su pravo igranja imale sve nogometne ekipe iz karaševskih sela. Turnir je organiziralo Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj i trajao je dva dana, a na igralištu iz Karaševa smo vidjeli na djelu izabrane nogometne vrste iz Ravnika, Vodnika, Lupaka, Nermiđa i Karaševa. Na turnir se nije odazvala Croatia iz Klokotiča i Voința iz Jabalča.

Iza Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj ostaje još jedan uspješno organiziran turnir, a veliki pehar ovog već tradicionalnog natjecanja ostaje bar još godinu dana kod domaćina, nogometne momčadi Prolaz iz Karaševa, na opće zadovoljstvo brojnih navijača koji su ekipu bodrili u svim odigranim utakmicama.

Sudionici su bile raspoređeni u dvije skupine, u svakoj tri ekipe. a daljnji prolaz su izborile dvije prvoplasirane u svakoj skupini. U polufinalnim susretima sastali su se pobjednik skupine A i drugoplasirani iz skupine B, te pobjednik skupine B s drugoplasiranom momčadi iz prve skupine, nakon čega pobjednici ova dva susreta su igrali finalni

susret, dok su se poraženi susreli za treće mjesto.

Veliko finale turnira odigrali su u petak 16. kolovoza Prolaz iz Karaševa i Zorile Vodnik, a bolji su bili nogometaši iz Karaševa koji su se nametnuli s rezultatom 4-1 i postali pobjednici i ovogodišnje edicije turnira. Zgoditke za domaćine postigli su Ivan Hategan, Marjan Dragija (2) i Miodrag Tinkul, dok je Vodnik ublažio rezultat zgoditkom Petra Blaža.

Zanimljivo, u ogledu u skupini, Vodnik je uspio pobijediti Prolaz s rezultatom 1-0. U utakmici za treće mjesto nogometaši Recolte iz Ravnika su pobijedili Starigrad Karaševo nakon boljeg izvođenja jedanaesteraca. Nogometaši Prolaza su inače pobjednici i prvog izdanja turnira iz 2016. godine nakon što su u finalu pobijedili Voințu Lupac, a pobjednici su i

U SREDNJOVJEKOVNOM GRADU SIGHIȘOARI

Od 21. do 25. kolovoza 2019. održana je u Sighișoari 18. edicija međukulturalnog festivala Proetnica, najvažnija kulturna manifestacija nacionalnih manjina iz Rumunjske, svetkovina promicanja međukulturalnog dijaloga, raznolikosti i kulturnog bogatstva.

Festival je organizirao Odgojni međuetnički centar za mlade Sighișoara zajedno s organizacijama nacionalnih manjina te u partnerstvu s Odjelom za međuetničke odnose

su pisci pripadnici nacionalnih manjina i pisci koji se u svojim djelima bave problematikom manjina predstavili svoja djela, organizirali rasprave, lektire, izložbe i promocije knjiga. Raznoliki program festivala obuhvaćao je još i seminare i simpozije na temu multikulturalnosti, scenske i filmske predstave, običaje specifične nacionalnim manjinama i smotru tradicionalnih nošnji.

Festival Proetnica je najveći festival etničkih manjina iz Rumunjske i jedan od najvećih festivala ovakve vrste iz ovog dijela Europe. Pokrenut je 2000. godine, a Karaševska zora je nastupila na svim edicijama. Putem festivala nastoji se doprinijeti konsolidaciji međuetničkog mira u pluralističkom i demokratskom društvu. Proetnica je mjesto za izražavanje, očuvanje i razvijanje etnokulturalnih identiteta u Rumunjskoj, prostor na kojemu se promovira međukulturalni dijalog i umjetnička interakcija na europskom planu.

Rumunjske vlade i Županijskim vijećem Mureș. Rumunjska vlada, kroz Ministarstvo kulture i nacionalnog identiteta, financijski je podržala događaj.

Umjetnički program obuhvaćao je tradicionalne plesove i glazbu pedesetak ansambala nacionalnih manjina. Tijekom ove kulturalne manifestacije etničke manjine su prikazale glavne sastojnice društvenog, kulturnog i duhovnog života kulture koju predstavljaju, putem muzičkih spektakla, plesova, parada narodnih nošnji i specifičnih običaja. Hrvatsku zajednicu iz Rumunjske je na ovogodišnjem izdanju Srednjovjekovnog festivala dostojno predstavila Karaševska zora, formacija Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, čiji je instruktor Ivan Belcea. Nastup Karaševske zore nagrađen je mnogobrojnim aplauzima stručnjaka i brojnih gledatelja. Zahvaljujući mladićima formacije, koji su za vrijeme nastupa majstorski izveli naše stare popijevke i plesove, ali i neumornom zalaganju instruktora društva, karaševski je folklor odjeknuo i na glavnoj sceni srednjovjekovne tvrđave u cijelom svom sjaju. S druge strane, u književnom salonu

Osim Proetnice, Sighișoara organizira svake godine i razne druge festivale, među kojima i čuveni „Srednjovjekovni festival“, kada se tamošnja tvrđava pretvara u ogromnu scenu na kojoj kolaju razni vitežovi, kavaliri i kraljevići naoružani s mačevima, buzdovanima, srpovima ili drugim zastrašujućim medijskim oružjem.

Ivan Dobra

SILO NA OGNJIŠTU U POSUŠJU

U organizaciji HKUD „Fra Petar Bakula“ iz Posušja u Bosni i Hercegovini 10 kolovoza ove godine održana je 14. smotra izvornog hrvatskog folklora „Silo na ognjištu“, a među brojnim Kudovima koji su nastupali na ovoj kulturnoj manifestaciji bila je i Karaševska zora, kulturno-umjetnička formacija ZHR.

Smotra folklora u Bosni i Hercegovini bila je dio programa manifestacije „Posuško lito 2019“, a otvorio ju je predsjednik Općinskog

domaćinom, primio je načelnik Posušja Branko Bago u Uredu načelnika. Načelnik se zahvalio ponajprije gostima na dolasku u Posušje i sudjelovanju na smotri, a time i u programu manifestacije „Posuško lito 2019“. Također, načelnik je folklorašima uručio prigodne poklone kao uspomenu na njihov nastup na smotri u Posušju.

Nakon što su kulturno-umjetnička društva završila sa svojim nastupom, publiku je nastavio zabavljati poznati sastav „Slavonia Bend“ koji je osim svojih hitova donio i svoje obrade pjesama Petra Graše, Olivera Dragojevića, Thompsona, Miroslava Škore, Bijelog dugmeta i drugih.

Posušje je općina u Županiji Zapadnohercegovačkoj u Bosni i Hercegovini, koja zauzima površinu od 461 km². Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2013. ima 20.477 stanovnika, od kojih su preko 99% Hrvati, što znači da je Posušje općina s najvećim postotkom Hrvata od svih područja gdje žive Hrvati u BiH.

Na ovom području nalazi se dosta kulturno-povijesnih spomenika, među kojima se ističu stare gradine iz neolita i ilirskog doba, rimska utvrda u Gradcu, ostatci rimskih cesta, preko 20 latinskih natpisa na kamenu, ranokršćanska bazilika iz IV. stoljeća, otkrivena i konzervirana 1971. – 1976., i skoro u svakom selu po najmanje jedna nekropola sa stećcima kao srednjovjekovnim nadgrobnim spomenicima.

Ivan Dobra

vijeća Posušje Ivan Lončar. U večernjim satima mnoštvo posjetitelja na Trgu hrvatskih branitelja, u srcu prelijepog hercegovačkog grada, uživalo je u zvucima dipli, gusala i izvornih hrvatskih narodnih pjesama. Prekrasnim trgom širili su se mladi i stari glasovi pjevajući gangu i buđeci sjećanja na ne tako davna vremena kada je ova tradicija bila sastavni dio svakodnevnog života žitelja Posušja. Na ovoj večeri folklora i kulturne baštine nije nedostajalo osmjeha kako izvođača tako ni publike koji su uživali u bogatom programu, a organizatori su zasigurno ponosni na pokazano jer tradicija i baština hrvatskih običaja u Posušju živi danas i sigurno se otima zaboravu i za neka buduća vremena.

Osim domaćeg kulturno umjetničkog društva na smotri su svoje običaje i tradiciju pokazali KUD „Dalmacija“ iz Dugog Rata, HKUD „Rudine“ iz Livna, HKUD „Srce Zagore“ čiji su članovi iz dvije županije, Splitsko – dalmatinske i Šibensko – kninske, KU „Linđo“ Ošlje-Stupa, te HKUD „Brotinjo“ iz Čitluka, a veliku je pozornost privukao folklorni ansambl „Karaševska zora“ iz Rumunjske koji je po prvi put nastupao u Posušju.

Prije početka same smotre predsjednike i predstavnike ovih društava, zajedno s društvom

lanjske edicije kad su se s rezultatom 1-0 nadmetnuli protiv Croatije iz Klokotiča.

Kako je i sam predsjednik ZHR-a Slobodan Gera naglasio na ceremoniji otvaranja, rezultat nije toliko bitan, koliko je bitno zajedništvo i druženje svih nogometaša iz karaševskih sela. Uoči početka turnira pozdravio je sve gledatelje, članove rukovodstva organizacije, a svim igračima zaželio puno sportske sreće. Iznenadeenje turnira predstavljale su momčadi veterana iz karaševske i

lupačke općine koje su izvan turnira odigrale prijateljsku utakmicu.

Svim momčadima dodijeljene su na kraju diplome za sudjelovanje i lopte, a najboljim ekipama uručeni su pehari i medalje. Cristianu Bogdanu pripala je čast da prvi podigne pobjednički pehar koji mu je uručio predsjednik Zajedništva. Fair-play nagradu dobila je momčad iz Lupaka, najbolji strijelac turnira bio je igrač Vodnika Petar Blaž, dok je za najboljeg vratara izabran igrač Prolaza Đuređ Gera.

Ivan Dobra

MEĐUNARODNI MOLITVENI SUSRET MLADIH

S pjesmom „Follow mi“ („Idi za mnom“, „Slijedi me“) Međunarodnog zbora i orkestra, u čijem je sastavu bilo 95 mladih iz 24 zemlje, započelo je otvaranje 30. jubiliarnog Mladifesta, molitvenog susreta mladih iz cijeloga svijeta i jednog od najljepših međunarodnih susreta katoličke mladeži i vjernika uopće.

Ovogodišnji međunarodni festival mladih u Međugorju svečano je otvoren 1. kolovoza u 19 sati Svetom misom koju je predvodio kardinal Angelo de Donatis, generalni vikar Svetog oca pape Franje za biskupiju Rim. Predvoditelj misnog slavlja je prenio tople pozdrave i blagoslov Svetog Oca mladima u Međugorju. Euharistijskom slavlju su koncelebrirali nadbis-

predslavio kardinal De Donatis sa zastavama je predstavljeno svih osamdeset država čiji su predstavnici došli na Mladifest i pokazali ljepotu suživota koja doprinosi miru u svijetu, a među brojnim vjernicima vijorile su se i rumunjske zastave. Ovogodišnji program je održan pod geslom „Idi za mnom“ i simultano je preveden na dvadesetak svjetskih jezika, a osim molitve, misa, duhovnih vježbi, vjernici su tijekom 5 dana mogli poslušati i razna svjedočanstva običnih ljudi.

Drugog dana 30. Festivala mladih u Međugorju svečano misno slavlje predvodio je apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto uz koncelebraciju 678 svećenika, među kojima je bilo i osam nadbiskupa i biskupa. Uz brojne televizijske kuće diljem svijeta, izravni prijenos putem live streama posjećen je s 1.996.700 jedinstvenih IP adresa. Mons. Pezzuto misni kanon je čitao na hrvatskom jeziku, a u svojoj propovijedi na talijanskom jeziku osvrnuo se na moto Mladifesta „Idi za mnom!“ Između ostalog je rekao: „Bog se sagiba nad svakim od nas i ako mu ti otvoriš vrata svoga srca, On te ispunja svojim životom. A biti ispunjen Božjim životom znači biti svet. A svetac je onaj koji voli Boga jer je otkrio kako je prvi od Boga ljubljeno. Svetost nije sačinjena od zakona i zapovijedi. Nego od Božje blizine. Svetost je posljedica Božjeg približavanja tvojoj osobi. I zapravo slijediš Isusa zato jer On tebe ljubi i ti želiš Njega ljubiti!“

Trećeg dana Festivala je središnju večernju svetu misu u Međugorju celebrirao apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje nadbiskup Henryk Hoser. a koncelebriralo mu je 689 svećenika. Izravni prijenos preko live streama gledan je s rekordnih 2.258.400 jedinstvenih adresa. Na početku svoje propovijedi nadbiskup Henryk Hoser kazao je kako „još jedan dan Festivala mladih potvrđuje što je Međugorje“. „Ono je mjesto susreta i spoznaje. Ne samo mjesto upoznavanja drugih sudionika, koji su došli iz brojnih zemalja svijeta, nego i upoznavanja ovog neobičnog mjesta. Naizgled nije ništa posebno, obična hrvatska, seoska župa, okružena vinogradima

kup Jose Rodriguez Carballo, tajnik kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života u Vatikanu, nadbiskup Luigi Pezzuto, apostolski nuncij u BiH, nadbiskup Henric Hoser, apostolski vizitator za župu Međugorje, nadbiskup Tadeusz Wojda, biskup biskupije Białystok u Poljskoj, biskup Dominique Rey, biskup biskupije Touluna u Francuskoj, biskup Vlado Kosić, biskup biskupije sisačko-moslavačke, biskup Darwin Andino, biskup iz Hondurasa, biskup Daniele Libanori, pomoćni biskup Rima i fra. Miljenko Šteko, provincijal hercegovačke franjevačke provincije te 620 svećenika iz raznih krajeva svijeta. Uz desetine tisuća mladih u Međugorju, među kojima i grupa vjernika iz karaševskih sela kojoj je Zajedništvo Hrvata osigurao prijevoz na festival, otvaranje Mladifesta je preko live streama pratilo rekordnih 1747 100 ljudi diljem svijeta. Uoči mise koju je

NA KAMPU UČENJA HRVATSKOG JEZIKA

Najuspješniji učenici hrvatskog podrijetla iz Rumunjske boravili su na ljetnom kampu učenja hrvatskog jezika u Nerezinama.

Malo turističko mjesto Nerezine na kvarnerskom otoku Lošinju ugodilo je od 18. do 28. kolovoza 2019. godine grupu

Također u sklopu kampa, organizirana su planinarenja, posjeti muzejima i raznim mjesnim znamenitostima. Najviše su učenici uživali u blizini kampa, gdje

od 32 ponajboljih učenika iz karaševskih škola iz Rumunjske na ljetnom kampu učenja hrvatskog jezika. Zajedno s našim učenicima, kao voditeljice, bile su učiteljica Ana Filca i odgojiteljica Milena Butăriță, i same dobre poznavateljice hrvatskog jezika. Prijevoz karaševskih učenika kao i cjelokupne troškove boravka u ljetnom kampu osiguralo je Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj u sklopu zalaganja organizacije za učenje hrvatskog jezika, upoznavanja i njegovanja hrvatske kulture i nacionalnog identiteta te kao svojevrsnu nagradu za zavidne rezultate postignute u prošloj školskoj godini i na nacionalnoj fazi Olimpijade hrvatskog jezika i književnosti.

Osim što su intenzivno učili hrvatski jezik i napravili prve korake prema upoznavanju kulture svoje domovine, učenici hrvatskog podrijetla iz Rumunjske su na ljetnom kampu imali priliku socijalizirati s vršnjacima iz drugih zemalja jer, osim učenja, stjecanja novih znanja i vještina, bit kampa se sastoji upravo u druženju i povezivanju s drugima putem raznih zajedničkih aktivnosti i programa. Lekcije je održavao kvalificirani profesor hrvatskog jezika, poseban naglasak je stavljen na komunikaciju, a program je uključivao i mnogo edukativnih igara, lekcije plivanja, pjesme, zabavne aktivnosti, rad u parovima i grupni rad.

su se sunčali na plaži obrubljenoj borovom šumom i kupali u kristalno čistoj vodi Jadranskog mora pod budnim okom instruktora plivanja.

Nerezine su priobalno naselje u Hrvatskoj u sastavu Grada Malog Lošinja. Nalaze se u Primorsko-goranskoj županiji, podno planine Osoršćice koja se proteže uzduž sjevernog dijela otoka Ločinja u dužini od 20-tak kilometara.

Otok Lošinj je inače poznat diljem svijeta kao klimatsko lječilište. Klima je određena njegovim položajem koji je na samoj sredini sjeverne hemisfere. Blaga mediteranska klima pogodno djeluje na dišne puteve. Otok ima bujnu vegetaciju, čak 1018 biljnih vrsta, među kojima limun, naranče, smokve, mandarine, masline, kaktuse, lavandu, borove, čemprese i brojne druge biljne vrste.

Ivan Dobra

Deși poartă un nume comun croaților carașoveni, Petru Filca nu se consideră croat. Limba română, graiul bănățean specific folosit în co-

municarea de zi cu zi în Iabalcea este, pentru el, argumentul suprem pentru susținerea teoriei că iabalcenii nu au origini comune cu locuitorii celorlate șase sate.

Român de etnie se consideră și Ursul Petru, un alt meșter împătimit din Iabalcea. Locuiește la doar câteva case distanță de Petru Filca și este dogar. Printre ultimii din zona Banatului de Munte. Ne-a primit cu bucurie, dornic să ne împărtășească câte ceva din experiențele sale din trecut.

„Este o pasiune de-a mea din tinerețe. Nu m-a învățat nimeni cum se practică dogăria, singur m-am perfecționat pe pacurs. Clienți am avut din toate zonele, inclusiv din Carașova, fiindcă în tinerețile mele zona era renumită pentru răchie, era prielnică pentru așa ceva. Prunii dădeau mult rod pe atunci, nu ca acum – o dată la doi, trei ani. Astăzi fac mai mult butoaie artizanale. Îmi ia cam o lună pentru fiecare să le termin pentru că sunt multe operații de făcut și cele mai multe le fac cu mâna, fiindcă nu prea am cine știe ce scule moderne ca să le găt mai repede. Tinerii din ziua de azi consideră că meseria mea este depășită, că nu mai merită să se ocupe cu așa ceva. Mai degrabă pleacă dincolo”

Dacă în casa dogarului Ursul, după cum ne-a mărturisit, nu s-a vorbit niciodată altfel decât bănățenește, cu toate că are neamuri la Carașova cu care se vizitează mai ales de sărbători, altfel stătea treaba la uica Gheorghe Toma, deda Cătană, cum îl cunosc mai toți din zonă la al cărui sălaș am poposit spre finalul călătoriei noastre.

„Kad je bil moj deda živ, je kosil ovde. Je bil gladan, če su imali mlogo decu i ne bilo jelo.

Dva dana je bil kosil ovudi i je jel samo luk, mandru i malko rasol od siranja. Niti slanina ne bila. Tamo po doli je bila jena tufa velika, a on, friško da ode da ju ukosi če se nadal, kleti, če la da mu zakolje majka jeno pile, da je. Taka vremena su bila. A sad su svakojaka jela, sve imamo, fala Bogu, ali nelaju više da kose.

Karaševski znam če moja mama je bila iz Karaševa. Samo nena i majka su mi bili iz Jabalča. Kod nas u domu se govorilo i karaševski i vlaški, če i moja žena je bila iz Karaševa. Po napred luđe su govorili više karaševski ali otkad su pošli u Ričicu da rade su pričeli da govore vlaški po više.”

Mi-am dat seama, stând de vorbă cu oame-nii minunați de aici, că, cel mai probabil, misterul limbii din Iabalcea va rămâne nedeslușit mult timp de acum încolo.

Pe de altă parte, pe parcursul acestor întâlniri mi s-a conturat o certitudine: toate aceste familii din Iabalcea au avut legături, mai mult sau mai puțin puternice, cu croații care populează așa numitul bazin carașovenesc, iar faptul că majoritatea populației se declară de etnie croată nu ar trebui să surprindă pe nimeni.

Daniel Lucacela

i zelenim brežuljcima. Ali Međugorje je također i nešto što treba upoznati i s čime se treba susresti. Tajna Međugorja je nevidljiva stvarnost, ali intenzivna i jako prisutna. Ovo je svijet duha, svijet susreta čovjeka s Bogom. Taj se susret događa u dubini svakoga od nas. Događa se u srcu čovjeka. Ovo jedno ljudsko srce koje "skače od radosti i shrvano je od bola". Nakon svete mise deseci tisuća mladih sudjelovali su u procesiji s Gospinim kipom i klanjanju Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu, a međugorski župnik pročitao je pozdrave koje je mladima, kao i ranijih godina, uputio bečki nadbiskup kardinal Christoph Schönborn:

Nadbiskupu vrhbosanskomu kardinalu Vinku Puljiću, predvoditelju svete mise 4. kolovoza, zahvalio je na dolasku fra. Marinko Šakota, župnik župe Međugorje, kazavši da mora podijeliti svoju radost sa svima jer "s nama je naš pastir u Bosni i Hercegovini". "Uzoriti kardinale znam koliko ste čekali ovaj trenutak i koliko ste željeli doći u Međugorje. Znam koliko ste bili s nama i suosjećali s nama", kazao je fra Marinko Šakota. "Valja izgraditi kršćanski karakter, da ja jesam, i mislim, i djelujem kao kršćanin. To znači izgraditi vlastiti identitet. Ne trebam biti ničija kopija. Bog je toliko bogat u stvaranju pa nas je sve različite stvorio i zato trebamo prihvatiti taj vlastiti identitet. I hrabrim vas, nikad nemojte prestat moliti, jer molitva je divno zajedništvo s Bogom", rekao je kardinal Vinko Puljić na večernjoj misi četvrtoga dana Mladifesta. A pastiru, kardinalu Vinku Puljiću na večernjoj misi, četvrtog dana 30. Festivala mladih, koncelebriralo je 537 svećenika. 2.524.300 bilo je posjetitelja s jedinstvenih IP adresa, a tu su i kako je fra Marinko kazao "stotine tisuća onih koji Mladifest prate preko kabelskih televizija diljem svijeta".

Prije početka središnjeg misnog slavlja, u ponedjeljak 5. kolovoza, posljednje večeri 30. Festivala mladih u Međugorju, mladi su na oltar prinijeli sto metara dugo platno na kojemu su posljednjih dana ispisivali svoje molitve. Međugorski župnik fra Marinko Šakota zahvalio je nadbiskupu Rinu Fisichelli, predsjedniku Papinskog vijeća za novu evangelizaciju na dolasku u Međugorje. Nadbiskup Fisichella misno slavlje predslavio je u konceleciji sa 714 svećenika, a prijenos je uživo gledan s 2.856.000 jedinstvenih IP adresa, uz brojne kabelaške televizijske kuće diljem svijeta koje su se uključile u prijenos. Fra. Marinko je na kraju misnog slavlja zahvalio mladima i svima koji su sudjelovali u organizaciji. "Došli smo do konca 30. Mladifesta. Samo jedna riječ dolazi – Hvala! Bogu hvala, hvala dragoj Gospi, Kraljici mira. Hvala svima koji su sudjelovali u pripremi i realizaciji cijeloga programa. Ovo su bili dani velike milosti", rekao je fra Marinko Šakota i pozvao sve mlade da ujutro u pet sati budu i na misnom slavlju na Križevcu kojim će na blagdan Preobraženja Gospodnjega završiti trideseti jubilarni Festival mladih. A brojni mladi su već nakon večernjeg programa na oltaru crkve sv. Jakova u Međugorju krenuli put Križevca, gdje su dočekali početak misnog slavlja u pet sati ujutro, a drugi dio je krenuo u rano jutro tako da je stazama uz Križevac bilo živo cijelu noć, uz pjesmu i molitvu.

Festival mladih, kojega je obilježila molitva, slavljenje Gospodina, pjesma, radost na licu, krunica u ruci i mir u srcu desetaka tisuća mladih, završio je na mjestu gdje je svoj ovozemaljski hod završio i njegov osnivač fra Slavko Barbarić, koji je umro na Križevcu nakon molitve Križnog puta, a Mladifest je osnovao, sada već daleke, 1990. godine.

Ivan Dobra

GRAIUL BĂNĂȚEAN, IABALCEA ȘI IABALCENII...

Atestată încă din anul 1564, Iabalcea se numără printre cele șapte așezări din bazinul carașovenesc, croat, fiind, totodată, și cea mai mică dintre acestea.

Deși iabalcenii se declară în majoritate covârșitoare de etnie croată, Iabalcea este singura dintre acele localități croate unde graiul carașovenesc a fost înlocuit cu unul din graiurile românești, bănățene.

prin implicarea fostului paroh Theodor Catici din Carașova. În anul 1974 a fost finalizată, devenind cea mai nouă dintre bisericile din comună. Astăzi, slujbele sunt oficializate de către parohul Petru Rebegila, care vine în fiecare duminică, sau de sărbătorile religioase importante, de la Carașova, la noi, în Iabalcea.

Pare un pic ciudat, dar noi suntem singura comunitate croată care nu vorbește limba croată. O înțelegem, dar nu o vorbim între noi. Dacă o luăm din punct de vedere istoric, din cele șapte așezări carașovenești, Iabalcea a fost următoarea localitate atestată după Carașova. Încă de pe atunci se mergea la Carașova la biserică, fiindcă suntem catolici la fel ca ceilalți. Portul, tradițiile și sărbătorile noastre nu sunt altele decât cele carașovenești. Au existat dintotdeauna căsătorii cu locuitorii din celelate sate și chiar în ziua de azi sunt multe femei venite de acolo care s-au măritat în Iabalcea. Iar în ceea ce privește limba – continuă Nicușor în timp ce coboram la pas pe aleea centrală care ne ducea înspre casa bunicii sale, situată la o aruncătură de băț de micuțul, dar cochetul centru sătesc - sunt mulți bătrâni în sat care vorbesc carașovenește, fiindcă așa s-a vorbit cândva aici. Problema este la noi, generațiile mai tinere, noi am încetat să mai vorbim limba."

Pe „maica”, cum îi spune Nicușor bunicii, o surprindem odihnindu-se pe banca din fața casei. Maica Maria Baciuna are 76 de ani și pare bucuroasă că are cu cine schimba câteva vorbe în carașovenește.

„Moja mama je bila iz Nermida. Sam naučila hrvatski od nje. Kad je moja mama došla u Jabalče, tad su iz Nermida došle najmalko deset defke i onda se jako počelo da se govori karaševski. Če ovde, povedal gospodin, su bili niki Vlasi koji su došli u šumu da siku drva pa, tako se veli, če smo se izmešali sašnjimi. Zato su i Karaševke stigle da govore vlaški.

Această anomalie a generat în timp diferite ipoteze referitoare la originea locuitorilor micuțului sat de la poalele munților Semenici.

Am purces spre Iabalcea într-o dimineață blândă și însorită de august, curios să aflu opinia locuitorilor despre acest lucru, însoțit de amicul meu, Nicolae Ifca, sau Nicușor, cum îl mai știe lumea. În prezent, Nicușor deține șefia Parcului Național Semenici – Cheile Carașului și este foarte implicat în mai toate activitățile comunității sale din Iabalcea.

Am ales să ne începem drumeția în centrul Iabalcei, unde Nicușor mi-a povestit câte ceva despre istoria localității și despre oamenii de aici.

„Pe vremuri nu am avut biserică în sat. Oamenii, când se oficializau cununii sau botezuri, se urcau în căruță, cum era pe vremea aceea, și mergeau la Carașova la toate aceste evenimente, sau la slujba de duminică. Și tocmai fiindcă nu era biserică în sat, în podul școlii era montat un clopot. Școala datează din 1913. Țin minte, când eram eu mic, la școală erau niște găuri în tavan pe unde atârna funia cu care se trăgea clopotul respectiv. Mai târziu, prin anul 1970, s-a început ridicarea bisericii, cu ajutorul oamenilor din sat și

Posi sam došla mlada u ovej dom, a moja svekrva je bila iz Vodnika, pa su ona i moj svekr govoreli ovako u domu. I mojem mužam sam govorela. Ali oni su umrli i više nemam skem da govorim. Imam i zeta iz Karaševa, ali on ne govori ovako. Moji unuci sve razumu i znaju i da govore, ali nemaju skem da turvine.

Naša vera i običaji svi su hrvatski. Običaji sve se drže kako je bilo napret: i Velik Dan, i kirvaj, i Sveta Marija, sve po katoličkom, hrvatskom redu. Kad me niki pita što sam, ja ne mogu da kažem če sam Rumunjka. Ja sam u Rumunjskoj izrasla, ovde je moje sve, ali ja sam Hrvatica."

Ne despărțim de maica Maria Baciuna și plecăm hai-hui pe ulițele pietruite ale Iabalcei. Gândurile îmi rămăseseră, încă, ancorate la discuția ce tocmai se consumase. Nu prea te mai aștepti să găsești aici vorbitori de grai carașovenesc, sau, îți spui că dacă îi vei găsi, cu siguranță te va amuza stâlceala rezultată din amestecul cu graiul lor bănățean. Însă...nu a fost așa. Maica Maria vorbea la fel de bine ca oricare dintre noi, cei care am moștenit limba croată de la părinți și bunici. Fiindcă și ea, la rândul ei a moștenit-o de la părinți, la fel ca majoritatea iabalcenilor.

Ajunsesem în dreptul unui mic magazin alimentar, prilej de a ne feri un pic de căldura din ce în ce mai apăsătoare a soarelui de amiază și a ne răcori cu o apă rece de la frigider. Aici îl întâlnim pe Florin Perescu, proprietarul magazinului. Vorbește croata literară așa cum se vorbește prin Zagorje, zona dinprejurul Zagrebului.

„Živio sam u Hrvatskoj 13 godina. Bilo mi je 14 godina kada sam otišao tamo raditi. Tada su bile puno bolje plaće nego u Rumunjskoj, bilo je dobro... Prije što da krenem znao sam samo osnovne stvari na hrvatskom, kao dobar dan i slično. Tamo sam naučio govoriti hrvatski. Radio sam na građevini i poslije sam se vratio 2008. godine i otvorio ovdje, u Rumunjskoj, privatni obrt. Imam dva sina i njih učim pomalo hrvatski, ali teško je da to usvoje jer ovdje, među nama, pričamo većinom rumunjski. Jedan od njih je sada u Karaševu u školi pa se nadam da će tamo nešto više naučiti hrvatski jezik. Onda ću ja malo s njim doma vježbati... Nadam se da se hrvatski jezik ne izgubi dok ovdje postoji hrvatska manjina!

La capătul satului, pe drumul ce duce la renumita peșteră Comarnic, locuiește Petru Filca. La el mergea lumea din întreaga zonă să-și repare mașinile. Mecanica n-a fost niciodată pentru el o meserie, ci pură pasiune. O dovedește și colecția inedită de autocamioane, vrednică de muzeu, pe care o posedă. Autocamioanele le-a readus la viață prin eforturi și resurse proprii, dintr-o stare foarte avansată de uzură.

„Pasiunea pentru autocamioane am moștenit-o de la tatăl meu, care a ieșit la pensie după 50 de ani de șoferie. De la el am învățat multe, de acolo vine și dragostea pentru mecanică. Am niște exemplare produse cândva la Uzinele „Steagul Roșu” din Brașov. Cele mai vechi sunt pe benzină: un SR 132 (Carpați) din anul 1962 și un SR 114 (Bucegi), din anul 1964, ambele fiind variante militare cu tracțiune integrală. Am mai restaurat integral două autocamioane pe motorină și mai am unul în lucru. N-am cerut niciun sprijin nimănui, nici pentru restaurare, nici pentru amenajarea unui eventual muzeu, totul a fost făcut pe cont propriu”